EITEM AR YR AGENDA: 10

AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

22ain Medi 2008

Cynllun Iaith Gymraeg a'r Strategaeth Sgiliau Ieithyddol

Adroddiad gan Colin Hanks
Deputy Chief Fire Officer

Diben yr adroddiad

1. I hysbysu aelodau o'r datblygiadau newydd a'r cynnydd yn yr hyrwyddiad a'r defnydd o'r iaith Gymraeg o fewn Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru.

Cyflwyniad

2. Mae Cynllun Iaith Gymraeg Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru 2006-09 yn datgan sut fydd yr Awdurdod yn cadw at yr egwyddor y bydd yn trin yr iaith Gymraeg a Saesneg yn gyfartal yn ei fusnes cyhoeddus yng Nghymru, ac o'r herwydd, yn anelu i drosglwyddo gwasanaeth sydd o'r un safon ac ansawdd uchel yn y ddwy iaith.

Mae'n bwriadu:

- Cynnig dewis iaith wirioneddol i'r cyhoedd
- Cydnabod fod defnyddwyr gwasanaeth yn gallu mynegi eu barnau a'u hanghenion yn well yn eu hiaith ddewisol
- Cydnabod fod cynnig dewis iaith yn fater o ymarfer da, nid consesiwn.

Mae'r Cynllun wedi cael ei gymeradwyo gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 ac yn cael ei

adolygu'n rheolaidd.
Mae'r Strategaeth Sgiliau Ieithyddol yn ofyniad statudol i ddarparu modd o ymateb sy'n briodol i ymrwymiad y Gwasanaeth sydd wedi ei gynnwys yn y Cynllun Iaith Gymraeg. Mae'r Strategaeth yn helpu i fynd â'r Cynllun Iaith Gymraeg gam ymhellach drwy ddarparu rhwydwaith mewnol strategol, fydd yn cael ei weithredu yn y dyfodol.

Yn hanfodol, mae hyn yn golygu staffio'r Gwasanaeth yn unol â'r Cynllun Iaith Gymraeg er mwyn galluogi'r ddarpariaeth o wasanaethau o ansawdd, cyfleuster ac ehangder cyfartal yn y Gymraeg a'r Saesneg. Mae'n golygu bodloni anghenion y gwasanaeth lle mae prinder o siaradwyr Cymraeg o fewn y gweithlu, drwy fabwysiadu a gweithredu'r Strategaeth hon.

Cefndir

3. Manteision mabwysiadu Strategaeth Sgiliau Ieithyddol yng Ngwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru fydd:

- Bodloni Fframwaith Cenedlaethol Cymru i'r Gwasanaeth Tân ac Achub 2008-2001 sy'n nodi y dylai gwasanaethau tân ac achub yng Nghymru ddarparu gwasanaeth dwyieithog sy'n cydnabod ac yn adlewyrchu amrywiaeth yn eu cymunedau.

- Darparu dull o gynllunio o flaen llaw i gaffael, dosbarthu a datblygu'r Cynllun Iaith Gymraeg statudol

- Bod yn ddiduedd, gwrthrychol ac effeithiol

- Cynorthwyo wrth ostwng risgiau megis y methiant i gyflawni cydraddoldeb a safonau gofal cwsmer, y methiant i ddangos empathi ac adnabod anghenion y cwsmer, cwynion ac anfodlonrwydd.

4. Wrth baratoi'r Strategaeth Sgiliau Ieithyddol, mae Gwasanaeth

Tân ac Achub Gogledd Cymru yn mabwysiadu'r amcanion argymhellwyd gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg sy'n golygu archwilio gofynion archwilio ieithyddol mannau gwaith a swyddi, cymharu anghenion sgiliau gydag adnoddau sgil presennol a chau'r bwlch rhwng y ddau, yn ogystal â threfniadau priodol i fonitro adrodd ar weithrediad y strategaeth.

5. Mae archwiliad o ofynion dwyieithog mannau gwaith a swyddi o fewn y Gwasanaeth wedi cael ei wneud gan Cwmni Iaith sy'n adnabod pa rolau o fewn y Gwasanaeth a ddylai fod yn Cymraeg hanfodol. Yn dilyn hyn, mae'r Gwasanaeth wedi aseinio cymwyseddau Lefel 1-5 i bob math o swydd, gan ddarparu gwell dealltwriaeth o'r safon o Gymraeg sydd ei angen.

6. Mae archwiliad o sgiliau dwyieithog staff presennol wedi cael ei wneud ac mae oddeutu 80% wedi dynodi'r lefel o Gymraeg sydd ganddynt. Yn y dyfodol, bydd y wybodaeth yma'n un o ofynion y broses Adolygiad Datblygiad Unigol staff.

Gwybodaeth

7. Mae'r Gwasanaeth yn cymharu anghenion sgil swyddi gyda'r adnoddau sgil presennol i ganfod pa waith sydd ei angen i gau'r bwlch.

Y nod yw cau'r bwlch yn raddol, gan gymryd persbectif tymor hir drwy sefydlu ymarferion sydd wedi eu diffinio'n dda wrth hyfforddi a chefnogi staff, recriwtio, ad-drefnu ac adleoli staff. Bydd y gwaith yn cynnwys:

- Cynyddu'r nifer o staff sy'n gallu siarad neu ysgrifennu Cymraeg yn hyderus a'u hannog i ddefnyddio eu sgiliau'n amlach. Mae aelod o staff ar secondiad yn y Pencadlys i gyflwyno'r hyfforddiant ymwybyddiaeth ieithyddol.

- O Ionawr 2009, bydd angen i bob aelod newydd o staff

feddu ar y gallu i ddangos cwrteisi ieithyddol sylfaenol (Lefel 1) cyn ymuno â'r Gwasanaeth.

- O Ionawr 2010, bydd holl staff newydd yn cael cyfnod penodol o amser ar ôl cael eu hapwyntio i gyflawni Lefel 2 (sy'n golygu 5 diwrnod o hyfforddiant ac ail gryno ddisg hyfforddiant).

- Anogir staff presennol i gyflawni Lefel 1 ar sail wirfoddol fel rhan o'r cwrs ymwybyddiaeth. Bydd staff presennol sy'n cael cysylltiad uniongyrchol gyda'r cyhoedd yn cael eu hannog i gyflawni Lefel 4/5 drwy hyfforddiant dwys.

- O fis Ionawr 2010, bydd staff sy'n edrych am ddyrchafiad o fewn y Gwasanaeth yn gorfod pasio Lefel 2.

- Bydd cyrsiau hyfforddi yn galluogi staff i ddysgu neu wella eu Cymraeg. Bydd Coleg Llysfasi yn darparu cyrsiau hyfforddiant Lefel 1 a 2. Bydd cryno ddisgiau yn cyd-fynd gyda'r rhain (bydd y profion yn cael eu hasesu'n annibynnol gan Goleg Llysfasi). Mae'r profion wedi eu cysylltu gydag achrediad cenedlaethol.

- Bydd y Strategaeth Sgiliau Ieithyddol yn cael ei ymgorffori ym mholisi'r Gwasanaseth ar Gydraddoldeb ac Amrywiaeth - sy'n cyfeirio at y Saith Edefyn o Amrywiaeth yng Nghymru sy'n cynnwys yr iaith Gymraeg.

8. Bydd y Gwasanaeth yn adolygu Strategaeth yr Iaith Gymraeg yn rheolaidd, gan weithio gyda dangosyddion Bwrdd yr Iaith Gymraeg. Bydd y gwaith yn ymwneud â sicrhau cofnod cywir o'r nifer a'r canran o staff sy'n cael cysylltiad uniongyrchol gyda'r cyhoedd a'r lefel o Gymraeg sydd ei angen yn y swyddi hyn, y canran o staff sydd wedi derbyn hyfforddiant ieithyddol, yn ogystal â gallu adnabod staff sy'n gallu siarad Cymraeg - yn ôl adran, graddfa'r swydd a'r man gwaith.

9. Bydd y Strategaeth Sgiliau Ieithyddol yn cysylltu gyda'r canlynol;

- Gweithdrefnau recriwtio ac apwyntio
- 'Buddsoddi mewn Pobl' a Chynlluniau Datblygu Staff
- Strategaeth Hyfforddi
- Cynllun Corfforaethol y Gwasanaeth
- Y rhaglen Cydraddoldeb ac Amrywiaeth
- Y drefn Gofal Cwsmer

Bydd ymgynghoriad mewnol yn egluro fod y Strategaeth yn cael ei mabwysiadu i sicrhau fod y Gwasanaeth yn cydymffurfio gyda Deddf yr Iaith Gymraeg a bod gallu yn y Gymraeg yn cael ei gydnabod fel sgil.

10. Gobeithir bydd y Strategaeth Sgiliau Ieithyddol yn fuddiol i staff drwy:

- Drin sgiliau ieithyddol yn yr un ffordd yn union ag unrhyw sgiliau eraill sydd yn angenrheidiol, ddymunol neu fanteisiol ar gyfer swydd.
- Darparu modd o sicrhau cysondeb ymagwedd wrth bennu gofynion ieithyddol swydd
- Osod pwyslais ar hyfforddi, datblygu a chefnogi staff i wella sgiliau staff ac ysfa gystadleuol o fewn y farchnad lafar ehangach.

11. Casgliad

Mae'r Strategaeth yma'n gofyn am ymrwymiad ar draws y Gwasanaeth ac mae ganddo oblygiadau fydd yn cyrraedd yn bell iawn. Mae'r pwyslais ar gynllunio o flaen llaw ac i gaffael y sgiliau angenrheidiol dros gyfnod o amser - nid newid ar unwaith. Y bwriad fydd i wella'r gwasanaeth i'r cyhoedd a lefel sgil staff, dros gyfnod o dair i bum mlynedd.

Argymhelliad

Fod aelodau yn nodi ac yn cefnogi’r strategaeth.